

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Krog Hansen m. fl.

(Forespørgslen (nr. III) findes i tidenden sp. 2821).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af J. O. Krag.

(Forespørgslen (nr. IV) findes i tidenden sp. 2901).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om erstatning for tab som følge af ringbakteriose i kartofler.

(Lovforslaget (nr. 100) findes i tillæg A. sp. 1803, fremsættelsen i tidenden sp. 2405).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Chr. Thomsen: Når man skal vurdere forslag til lov om erstatning for tab som følge af ringbakteriose i kartofler, må jeg erkende, at de forsøg, man hidtil har gjort for at forebygge og udrydde denne farlige kartoffelsygdom, ikke har været tilstrækkelige. Jeg er også ganske klar over, hvilken fare sygdommen betyder for kartoffeleksporten; vi har eksempler på, at enkelte lande allerede har lukket.

Det, man nu foreslår, er en billighedserstatning, hvis man efter at have brugt statskontrollerede kartofler alligevel får sygdommen. Der er ingen tvivl om, at det vil hjælpe, men jeg rejser det spørgsmål, om det egentlig er nok. For det første er der

nok for ringe kendskab blandt avlerne til selve sygdommen. Men jeg vil gerne stille et konkret spørgsmål til landbrugsministeren. Man tænker sig jo at bruge 1 mill. kr. i en 10-årig periode til bekæmpelse af sygdommen. Hvis man nu i løbet af denne 10-årige periode gør den opdagelse, at sygdommen egentlig ikke trænges væsentligt tilbage, vil landbrugsministeren så være sindet at tage loven op til revision, sådan at alle kommer med?

Hvis man tager ud og vurderer de danske kartoffelmarker, er det egentlig ikke mit indtryk, at det er de store avlere, der har de syge marker; det er de mange små avlere, som hvert år bruger deres eget læggemateriale; det er i virkeligheden dér, de værste sygdomsbefængte kartoffelmarker findes. At få det konstateret hos dem er noget meget væsentligt, og hvis man derfor kommer til det tidspunkt, hvor man har statskontrolleret materiale nok, og man føler, det vil være nødvendigt for at få sygdommen udryddet, kunne ministeren så tænke sig, at man gik så vidt, at man sagde, at der overhovedet ikke i dette land må bruges andet læggemateriale end det, der var kontrolleret.

Jeg kan i øvrigt på mit partis vegne tilsige en meget velvillig udvalgsbehandling.

Niels Ravn: Det er tilsyneladende en ubehagelig sygdom, vi her har fået til landet, ubehagelig især for eksporten af kartofler, og derfor kan jeg med tilfredshed notere, at ministeren i kraft af dette lovforslag søger at dæmme op for denne sygdoms udbredelse. Jeg har faktisk ingen bemærkninger at gøre til lovforslaget ud over det, lovforslaget med bemærkninger i sig selv giver udtryk for. Jeg vil dog gerne også i fortsættelse af det, hr. Chr. Thomsen var inde på, lige komme med en enkelt bemærkning til § 1.

Jeg forstår, at motiveringen for lovforslaget jo er, at man frygter, at når der ikke ydes erstatning, får man ikke fat i de smittede kartofler, fordi kartoffelavleren af frygt for tabet holder sig tilbage med anmeldelse; derfor er det, man vil yde denne erstatning. Når der nu i § 1, 2. punktum, står, at efter en af ministeren fastsat overgangsperiode kan erstatning kun ydes, såfremt avleren har benyttet statskontrolle-

[Niels Ravn.]

rede læggekartofler i overensstemmelse med ministerens forskrifter, ja, så opstår i og for sig vel den samme risiko. Der er det, at jeg i fortsættelse af hr. Chr. Thomsens indlæg vil spørge ministeren, om det ikke vil være rimeligt, at man da på ny overvejer situationen for ikke at komme i samme vanskelighed, at de, der ikke benytter de anerkendte kartofler, heller ikke vil kunne få erstatning.

Niels Jørgen Nielsen: Det er heldigvis kun forholdsvis få tilfælde af ringbakteriose, der er konstateret her i landet, men alligevel udgør sygdommen en alvorlig trussel for vor kartoffeleksport. For det første fordi der er lande, der har totalt forbud mod import af kartofler fra lande, som ikke kan erklære sig fuldstændig fri for denne sygdom. Det gælder i øjeblikket England, og det gælder Malta, og ingen kan vide, hvornår andre stiller det samme krav. For det andet har importlandes konstatering af enkelte knolde med ringbakteriose i visse tilfælde givet anledning til afvisning af hele skibsladninger af solgte danske kartofler med meget store tab for både eksportører og avlere til følge.

Jeg kan endvidere nævne, at myndighedernes forbud mod salg af læggekartofler efter fund af ringbakteriose har medført betydelige tab for avlere, da loven om bekæmpelse af plantesygdomme og skadedyr ikke hjemler nogen ret til erstatning i sådanne tilfælde. Det mest grelle eksempel, vi har, er vel eksemplet med de 4.000 tønder læggekartofler, hvor der ved en tilfældighed blev fundet en enkelt knold med ringbakteriose, og hvor man efter at have gennemskåret 7.000 knolde mere fandt én knold med sygdommen. Værdien af det nævnte kartoffelparti blev opgjort til ca. 90.000 kr., og selv om det ved sekundær anvendelse lykkedes at halvere dette tab, er det forståeligt, om en avler, der rammes så hårdt, ikke ønsker at fortsætte med en produktion, der rummer en så uhyre risiko.

Man må derfor se i øjnene, at det kan blive en forudsætning for dansk eksport af kartofler til visse lande, at såvel avler som eksportør befries for noget af den alvorlige risiko, der på grund af faren for angreb af ringbakteriose er forbundet med avl af læg-

gekartofler og spisekartofler til eksport. Det lovforslag, som vi her har for os, overflytter noget af denne risiko for avler og eksportør til staten, og i betragtning af samfundets interesse i en lønnende eksport, synes dette forhold såre rimeligt.

Lovforslaget begrænser statens forpligtelse til 1 mill. kr. over 10 år eller 100.000 kr. om året. Det forekommer mig at være et meget beskedent beløb, ikke mindst når det, hvad det retteligt bør, må vurderes som et alternativ til begrænsning af vore eksportmuligheder.

Kun fremtiden kan afgøre, om det er et tilstrækkeligt stort beløb.

Det bedste for alle parter vil være, om vi helt kan få udryddet ringbakteriosen, så der ikke bliver brug for noget erstatningsbeløb, og det er det andet, som dette lovforslag tager sigte på. Det hedder nemlig i § 1, at efter en overgangsperiode kan erstatning kun ydes, såfremt avleren har benyttet statskontrollerede læggekartofler i overensstemmelse med ministerens forskrifter. Vi ved, at smitten af ringbakteriose fra det ene års avl til det andet udelukkende sker gennem læggekartofler, og vi ved også, at det gennem en målbevidst klonavl af læggekartofler er teknisk muligt at avle sig fri af sygdommen.

For det endelige resultat vil det være afgørende, om kravene til læggekartofler ikke blot bliver rejst ud fra det, der rent teknisk kan gennemføres, men at der også tages hensyn til, hvad der vil være praktisk muligt og praktisk rimeligt. Bl. a. for at få problemerne herom mere afklaret vil jeg anmode om, at forslaget bliver henvist til nærmere behandling i et udvalg, til hvis arbejde jeg kan tilsige mit partis positive medvirken.

Så vil jeg gerne slutte med at sige, at der er mange kartoffelavlere, der med stor interesse og nogen forventning har set hen til, at der på dette område skulle blive taget et lovgivningsinitiativ, og jeg takker landbrugsministeren for, at det nu er sket.

Erik Hansen (Ålborg amt): Det er ganske sjældent, at vi her i det høje ting står over for en udgiftslov, som drejer sig om 1 mill. kr. fordelt over 10 år. Det er den slags små, billige love, vi vist egentlig skulle have nogle flere af til afløsning af andre.

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

Må jeg om selve lovforslaget sige, at den erstatning, der skal gives til dem, som har fået konstateret ringbakteriose, i og for sig forekommer mig ganske rimelig. Men jeg vil gerne spørge landbrugsministeren, på hvilket grundlag han tænker sig at nedsætte det nævnt, som skal vurdere og fastsætte størrelsen af den erstatning, som skal ydes.

Så vil jeg i øvrigt sige i lighed med øvrige ordførere, at også jeg har en fornemmelse af, at når der nu er gået nogle år, skal vi nok have denne lovgivning taget op igen, for det er jo et spørgsmål, om der ikke skal skrappe midler og metoder til for at komme denne sygdom til livs.

Jeg skal slutte med at sige, at her er jo en opgave, som yderligere belaster statens plantetilsyn både administrativt og arbejdsmæssigt. Det er vel et spørgsmål, om ikke statens plantetilsyn på forskellige måder trænger til en omorganisering, og jeg vil derfor gerne bede landbrugsministeren om at se nærmere på statens plantetilsyn i forbindelse med denne nye opgave.

Morten Lange: Det bliver ikke denne lov, som splitter folketetinget, kan jeg forstå.

Jeg mener faktisk, at det interessante og vigtige problem i forbindelse med denne særdeles farlige kartoffelsygdom er at sikre sig, at vore talrige kartoffelavlere — de være sig store eller små, men de små er måske i denne forbindelse de væsentlige — er i stand til at identificere den sygdom, vi snakker om. Nu havde jeg eksamen forleden, for jeg bestiller somme tider også noget uden for dette hus, og tilfældigvis hørte jeg en charmerende ung dame i kartoffelsygdommene, som jo er et stort og meget vigtigt område — kartoflerne har en kedelig evne til at blive syge; det er den mest sygdomstruede afgrøde, så vidt jeg kan se. Jeg må indrømme, at jeg måtte kigge efter på etiketterne for at være helt sikker på, at jeg kunne kende de almindelige kartoffelsygdomme fra hinanden, som jeg havde præparater af, og ringbakteriosen har jeg faktisk ikke i min samling.

Er man sikker på, at kendskabet til symptomerne er tilstrækkelig udbredt, sådan at det vigtigste led i bekæmpelsen, nemlig at folk kan identificere skaden, er til stede? Er man sikker på, at der er tilstræk-

kelig mange af vore kartoffelavlere, som har den fornødne viden til at kunne skride ind? Loven forudsætter en samling ondsindede kartoffelavlere, som godt ved, at deres avl er syg, men som for vindings skyld lader være med at fortælle det til nogen; det skal vi altså gardere os imod ved at tilbyde dem erstatning, og det er helt i sin orden. Men jeg er mere bekymret over de ikke-ondsindede kartoffelavlere, som har ringbakteriose uden at kunne identificere sygdommen, og som derfor ikke er tilstrækkelig vidende til at hjælpe os med, at denne lovs formål bliver opfyldt og dens penge brugt.

Blot endnu en bemærkning i denne forbindelse, måske med videre adresse ud til Lyngby. Min fornemmelse er, at statens plantetilsyn og en del andre af vore landbrugsinstitutioner måske holdes lidt stramt økonomisk, og det var derfor nok værd at spørge i denne forbindelse, om man er sikker på, at der er penge nok alene til selve tilsynet, men til, at tilsynet kan føre den fornødne propagandavirksomhed, så vi kan sikre os, at den kartoffelavlende del af menneskeheden kender disse farer.

I øvrigt vil jeg glæde mig til i udvalget at se en ringbakteriose.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Jeg vil gerne først takke for den enstemmige tilslutning, lovforslaget har fået. Det har givet ordførerne anledning til at rejse en hel del spørgsmål, men det vil være naturligt, at vi venter med alle de mere faglige ting, til udvalgsarbejdet skal finde sted.

Derimod kan der nok være grund til at tage et spørgsmål frem, som hr. Chr. Thomsen og hr. Niels Ravn var inde på, nemlig om forslaget er vidtgående nok, og om jeg i benægtende fald på et senere tidspunkt vil gå så langt som til at forbyde, at der anvendes andet end godkendt læggemateriale. Jeg kan være helt enig med hr. Chr. Thomsen i de motiver, der ligger bag spørgsmålet, og jeg vil for mit vedkommende føje til, at det må være naturligt at tage spørgsmålet op, hvis det viser sig, at loven ikke slår til. Det kan jo ikke være rimeligt, at man på de store erhvervsområder med bistand fra staten søger at hindre sygdommens udbredelse, hvis man på mange mindre områder, i haver o. lign., lader denne syg-

[Landbrugsministeren.]

dom blomstre videre. Jeg deler altså helt de synspunkter, der ligger til grund for hr. Chr. Thomsens spørgsmål.

Det andet problem blev rejst af hr. Niels Ravn, der spurgte, om man ud fra samme synspunkt om tilstrækkeligheden kunne have sikkerhed for, at anden halvdel af § 1 ville virke efter hensigten. Jeg tror, det vil vise sig, at de foreslåede foranstaltninger på disse specielle områder vil være tilstrækkelige. Man vil sikkert være interesseret i at bruge det godkendte læggemateriale fremfor at løbe risikoen for ved en unkladelse ikke at måtte fjerne kartoflerne fra ejendommen. Denne sammenkædning tror jeg er værdifuld, men også det spørgsmål kan jo tages op, hvis bestemmelsen viser sig ikke at være tilstrækkelig.

Hr. Niels Jørgen Nielsen spurgte, om beløbet på 1 mill. kr. var tilstrækkeligt. Her kan jeg blot henvise til, som der står i bemærkningerne, at vi har skønnet det ud fra de erfaringer, man har gjort i Sverige. Men vi er også indstillet på og har budgetteret efter, at det bliver i de første år, udgifterne vil være størst. Om det bliver det ene eller det andet beløb, tør jeg ikke sige på forhånd; men vi regner med, at langt det meste af millionen skal anvendes de første år.

Hr. Morten Lange var interesseret i, om der var penge nok også til propaganda. Til det må jeg sige, at vi ikke har forudsat, at der i forbindelse med denne bekæmpelsesforanstaltning skulle iværksættes en stor og omfattende reklamekampagne. Men lad os drøfte det i udvalget og høre, hvad man fra sagkyndig side mener. Hr. Morten Langes bemærkninger efterlod indtrykket af, at vi vil få et særdeles sagkyndigt medlem i udvalget.

Bemærkningerne fra hr. Erik Hansen (Ålborg amt) vedrørende statens plantetilsyn skal jeg ganske stille forbigå. Der er ikke mig bekendt grundlag for på denne eller nogen anden foranledning at tage spørgsmålet om en ny- eller omorganisering af statens plantetilsyn op. Men vi kan i udvalget få nærmere konkretiseret, hvad det er, hr. Erik Hansen (Ålborg amt) sigter til; også det spørgsmål kan vi så behandle ved den lejlighed.

Jeg vil med disse bemærkninger endnu en gang takke for tilslutningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om finansiering af grundforbedring og vandløbsregulering.

(Lovforslaget (nr. 101) findes i tillæg A. sp. 1793, fremsættelsen i tidenden sp. 2407).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Chr. Thomsen: Det drejer sig her om at forsøge at samarbejde finansieringen af grundforbedring og vandløbsregulering. Jeg har intet at indvende imod, at man prøver at få de to love sammenlagt til én. Man kan sige, at den ene lov, loven om vandløbsregulering, som aldrig blev kaldt andet end landvindingsloven, i alle tilfælde havde et uheldigt navn. Ordet landvinding ledte jo tanken hen på noget i retning af hollandsk landindvinding, altså indvinding fra søterritorierne. Jeg tror, navnet i tidens løb har forvirret mange, og jeg kan da også se her sidst, at det i høj grad har forvirret pressen, for da lovforslaget blev fremsat her i tinget, skrev en hel del aviser, at hermed var det slut med landvinding fra søterritorierne. Man overså fuldkommen, at reglerne om indvinding af søterritorium allerede udgik af loven i 1966, hvorefter sådan indvinding blev henvist til særlig lovgivning. I øvrigt er der hertil at sige, at der aldrig her i landet er foretaget nogen egentlig indvinding fra søterritoriet. Det drejer sig i alt om, at vi har indvundet sådan noget som 740 ha egentligt søareal, og deraf var hovedparten et projekt ved Lumby ved Odense. Det, der